

Ametiühendusline kuutiri

Ilmub iga 1. ja 15. kuupäeval.

Toimetus: Lembitu t. nr. 4, krt. 4. Telef. 3-77.

Talitus: Suur Brokasmägi nr. 4. Telef. 3-61.

Adress: Postkast Nr. 367, Tallinn.

Tellimishind: 6 kuud 60 mkr., 12 kuud 120 mkr.

Kuulutuste hinnad: 1 lehekülj 3000 marka,
1/2 lehek. 1600 mkr., 1/4 lehek. 850 mkr.

Nr. 16

15. oktoobril. 1925.

Nr. 16

Töölise palgavõitlusest.

Ei ole kerge töölistel praegustes oludes palgavõitlust pidada. Liig suur on surve, mis rajatud võimuloleva klassi või kildkonna poliitilisele ja majanduslisele ülivõimule. Suurte raskustega tuleb töölistel kokku pörgata. Praegu pole ju majas võigalik kord ega kodaniku võigused ja rahva vabadused, mis põhiseaduses märgitud, vaid erafordse aja seadused ja kindralkubeneri võim.

Töölise võitlusorganisatsiooniks on — ametiühendus, nende ülesandeks töölisklassi majanduslise seisukorra paranemise eest võitlemine. Ametiühendus on julutud, neid ei ole ja uute ajutamine on suurte raskustega ning takistustega ühendatud. Kuid kõigist hoolimata: seisukord lohub!

Tööliskõikumine on ju rikas kannatustest, rõhujest ja survest. Ja siiski: töölisklass tungib edasi oma ajaloolisel teel.

Ei jõua ükski võim töölisklassi tema teelt tagasi pöörama jumbida: ta läheb edasi, hoolimata ajutistest raskustest ja kaotustest. Ja ta jõuab ükskord kindlasti nii kaugele, et ta tugevdes oma klassiteadusele, üksmeele ja ühistundele suudab oma ja kogu rahva seisukorda, elutingimisi parandada ja muuta inimväärlisemaks.

See äratundmine annab töölisele, kes iseteadlikud ja arukad, jõudu tegutsemiseks igal ajal, ka kõige pimedama ja meeletuma surve päevil.

See äratundmine koondab töölist ja tänapäev palgavõitluse ümber.

Ühtmeelt on avaldanud vastavaid otsusi ühel hääle vastu võttes juba Tallinna wabrikud ja tehased. Nendega on liitunud Narva suuremad tööstusettevõtted, siis Türi paberivabrik ja teised. Raskemata koguvad palgavõitluse ümber kõik Eesti tööstusettevõtted, sest igal pool kannatab tööline oma perekonnaga alatoitluse, külma, riiete ja jalanõude puuduse all. See on ainult ajaküsimus.

Seisukorra parandamiseks on töölised oma esitajate kaudu juba rea sammude astunud.

Nii püüdi asuda ühes töösturite esitajatega uute palgatariffide väljatöötamisele. Loetades oma ülivõimule, ütlesid aga töösturid jellest kategooriliselt ära. Siis anti vastava siuline märgufiri wabariigi valitsusele ja riigikogu riikmadele, juhtides töölise raske ja väljakannatamata seisukorra peale tähelepanu ja oodates ning lootes sealtpoolt abinõude tarvitusele võtmist jellest, et suure rahwaosa elu-olud mitte nii alla ei surutaks, et see mitte ainult rahva termisele, vaid ka termele riigile hädaohuks jääb.

Ka on töölisesitajad tarvilikuks pidanud esitada riigikogule palgamiinimumi seadust.

Kas võimul olev kodanline-taguline enamus ka tähele paneb kõigist seisukorda, on väga küsitav: Seni on töölised kuulnud nende lehtedest ainult kõige närusemat ja väiklajemat hurjutamist. Täheleand: nende avalik arvamine on poliitiliselt kanapime, mis tekkis nende ahnusest, aplusest ja jämedast omakasjusest.

Muidugi, kui töölised jätavad oma nõudmisi toetamast, siis on nende palgavõitluse tulemused täiesti eitaavad. Kui see aga tagajärgi peab kandma, siis on paratamata: kõigi töölise organisatsioonide palgavõitluse ümber — sitkaks ja määramatat ühisjõuks.

Sellel äratundmisel on töölised. Nad on asunud enese koondamisele.

Nad on asunud ka üksikasjalise palgatariffi väljatöötamisele.

Ühtlasi on töölised pööranud omavalitjaste ja töö-hoolekandeministeriumi poole märgufirjaga, kus nõutakse tööpuuduse all kannatavate töölise toetamist kindla seaduslike korralduse alusel ja hädaabitöödel vastavat palka, mis võimaldaks töölise enese ja tema perekonna toitmist.

Palgaküsimuse arutamiseks ja teiste töötingimiste kohta seiskuhga võtmiseks peetakse lähemas tulevikus terve rida kõnefoosolekuid ära, millest peatšid kõik töölised osa võtma.

Töölised on ka meil selles teadmises, et ainult siis on palgavõitlusel tagajärgi, kui jeda toetab kõigi tööliste kindel teadmine, et ainult omal jõul suudetakse võidelda enesele paremaid töötingimisi ja palgaolusid.

Ras on valitsus lähenema tööpuuduse vastu võitlemiseks küllaldaselt ettevalmistusajamine astunud?

Talve lähenemisega läheneb jälle tööpuuduse painaja töölisperekondatele. Juba käesolev suvi erines sellepoolest eelmisest, et Tallinna linna tööbörse naistöölisele peamingit tööd ei leidnud. Perekonnad, kus naine ainuke perekonna toitja ja ülalpidaja, kannatašid kogu möödnud suve libedat puudust. Üksikud naised võisid maale rännata, ning kaudgemalt tööd otsida. See võimalus aga puudus lastega lastedel ja neidudel, samuti neil naistel, kel oma haigeid ning töövõimetuid mehi ja vanemaid tuleb toita.

Kuid talve lähenemisega kasvab ning laieneb üldine tööpuudus. Majanduslikes elus jätkuvad ettevõtete sulgumised ning festab jurutud meeleolu, hooaja tööd lõpewad paratamatult külma tulekuga, valitsuse poolt aga tarviliste tööde algatusest, nende kavatšustestki ei ole seni midagi kuulda olnud.

Töölise seas aga kasvab hirm hõmpe päewa eest, laieneb ärew meeleolu tööpuuduse lähenemisel.

Seesti soaštaaldemokraatline töölispartei on sel puhul pööranud järgmise arupärimisega valitsuse poole.

„Tööpuudus kasvab järjest. Mitmed suuremad ja ka vähemad ettevõtted on kofku warijemas. Tööstuselu on unnikus, kust ka seni asjata väljapääseteed on otsinud. Töölise lahtilaskmisi hatatakse teostama ka neis tööharudes, kus seni tööd oli. Talwe tulekul lõpewad ka hooaja- ja põllutööd; tuhanded kodanikud kaotawad töövõimaluse ja eluülespidamise. Tööpuudus ähwardab weel raske- mat kuju wõtta, kui läinud talwel.

Kiigifogus ja majandusnõukogus on töös- tuse seiskuhorda ja tööpuudust arutades terve rida sihtjooni ja wõitlusabinõusid näidatud. Nende elluwõimisele ja teostamisele pole aga seni asutud.

Kui ei wõeta juba nüüd tarwitusele töö- puuduse vähendamiseks kõiki abinõusid, mis võimalik, siis ähwardawad töölisi weel suuremad rasksused, kannatused ja piinad kui seni.

Kuna tööpuuduse vastu wõitlemine on riiklik ülesanne, mille teostamine wabariigi valitsusele kohustusel, siis pöörame waba-

riigi valitsuse poole alljärgnema arupärimisega:

1) Misfugused on wabariigi valitsuse ka- watsused ja lähemad sammud tööstusele töst- miseks ja kodanikkudele töövõimaluste soeta- miseks?

2) Kuna asutakse nende kawatsuste teosta- misele ja elluwõimisele?

3) Misfugused on wabariigi valitsuse ka- watsused ja lähemad sammud, eriti tööpuuduse all kannatawate kodanikkude seiskuhorra tergen- damiseks?“

Samuti on Tallinna ning teiste tehaste ja wabrikute töölise ehitajad jaatnud märgu- kirja riigifogu rühmadele, töö-hoolekande mi- nisteeriumile, Tallinna linnavalikofogu rüh- madele, Harju maatonnawalitsusele ning Nar- wa linna- ja maatonnawalitsusele, kus nõu- takse ühiskondliste tööde korralduste ja was- tawat taju neis töödes ning tööta-töölise ki- nitusjeaduse maknapanemist.

Lutheri mööbliwabrik, Põhja- puupapi wabr., Balti puuwilla w., Krulli metallwabr., Johannsoni pa- beriwabr., Wene-Balti tehase, Dwi- gateli wabr., Balti poolitööst., No- termanni seiwawabr., raudtee pea- tehaste, raudtee uue depoo, posti-te- legraafi-telefoni kesktöökoja, Wolta wabr., Maieri teemawabr., Kaa- schou ja K. lauawabr., Trummi ti- tuwabr., „Tubaku“ tubakaw., Nar- wa Kreenholmi wabr. ja teiste töös- tusettevõtete töölise ehitajailt: Edu- ard Laurits (A.-J. Johannsoni pab- erwabr.), Aleksander Meite (Põhja- puupapim.), Julius Lepetit (Wene Balti tehase) ja Ewald Erm (Balti puuwillawabr.).

Majanduslike ja tööstuslike kriisi taga- järjel ei leia paljud töölised enam ei oma kutse alal ega mujal tööd. See asetab tööli- sed nende perekondatega äärmise wiletsusse. Puudub töö, puudub ka eluülespidamine ja tööline ühes oma perekonnaga on sunnitud nälgima. Eluülespidamise puudusel ei suuda tööta tööline ka korteri eest tasuda, riitest, jalandusest ja teistest elutarwetest kõnelemata.

Töölisel, kellel ainjaks sisetulekuallikaks tema tööjõud, on täielik õigus tööd saada. Seda peab temale võimaldama ühiskond oma korralduste, riigi- ja omavalitsuse kaudu, kus mõimul need, kelle tegewusest ja sammudest on suurelt osalt tingitud majandusline ja tööstusline seisuford. Kui töölisele töövõimalusi oma kutse alal, kus ta kõige wiljakamalt võib oma tööjõudu kasutada, aqa ka teistel aladel ei suudeta korraldada, siis on ühiskonna kohus maksma panna seadusandlisel teel neid kinnituskorraldusi, mis kultuurmaade seadusandlusel sel alal on otstarbekohaselt tunnistanud. Töölised tulewad tööbuuduse vastu kinnitada. See on töölise õigus. Mitte armuandi ei waja tööline, kes tööd tahob teha, kuid kellele seda ei võimaldada, waid — oma õigust. Rahjaks pole aqa Gestis mitte asutud töötatöölise kinnitamisele, ei riigi ega fokukondade omavalitsuste poolt, kuiqi teised riigid sel alal läbitöötatud ja otstarbekohaseid eeskujusid annamad. Töölise nõudmine on: tööbuuduse vastu kinnitamine, misjuqust nõudmist toetawad töölised oma üksmeelsetes osustes.

Edasi pöörame töölise üksmeelisel wolitusel ja otjusel tähelepanu selle dialusetu seisukorra peale, kuhu waiatatakse töölised, kes on sumitud ühiskondlistele töödele asuma, sest et teist eluallahoidmise võimalust pole. Kuigi

ühiskondlised tööd, mis jeni tehtud, on tulnud odavamad kui harilikud tööd, ei maksetud töölisele isegi seda madalat palka, mis harilikudel töödel, kuigi ka seegi palk juba alla elatismiinimumi oli. Töötatöölisele oli määratud töötajaks 80—120 marka päewas. Selle walgaga ei saa tööline oma perekonda toita — see peab jiski, kuigi tööline rasket tööd teeb, nälgima, kannatades külma ja riiete puudust. Sarnane tegewiis ühiskondliste organide poolt pole mitte õiglane, miswaraft töölised üksmeelisel selle wastu protesteeriwad ja nõudmisega esinewad, et ka ühiskondlistel töödel makstaks töötasu, mis wastaks elatismiinumile ja võimaldaks töölisele ning nende perekondadele eluillespidamist.

Kui töölise elutinjaimused alla surutakse, nii et alatoitluse ja wiletluse taqajärjel rahwa keskel hataused, tööjõuetus ja kibunemine hooqum wõtawad, siis on see lubamatu nii rahwawerwihoidliskelt kui ka riiklikelt seisukohalt. Sellepärast loewad töölised omaks kohuseks selle peole tähelepanu juhtida, jarnaste termihoidliste ja riikliste hädaohtude ärahoidmiseks tarwilikkude muudatuste ja korralduste tegemist nõudes.

Sellepärast on tarwilik, et maksma panna tööbuuduse vastu kinnitamise seadus ja ühiskondlikkudel töödel makstaks töölisele elatismiinumile wastawat tasu.

Töölise ja tööandjate wahekorraft.

Töölise ja tööandjate wahekorraft meil võib umbkaudse ettekujutuse saada töö- ja hoolekandeministeeriumi poolt kokkumõetud töökaitse komisjaride aruannetest 1924. a. eest. Nimelt on meis aruannetes osjad, mis puudutawad streike, seadusrikkumisi ja konfliktide lahendamist.*)

Nii on 1924. a. üle riigi olnud töökaitse komisjaride juures lahendada 3009 konflikti. 1923. a. oli see arv wähem, nimelt 2946 konflikti. 1922. a. on see arv veel wähem olnud.

Ka konfliktide lahendamise taqajärjed näitawad, et wahekorrad töölise ja tööandjate

wahel halwenewat tendentsi näitawad. Nii on töölise nõudmist töökaitse komisjari wahetaltitusele korda läinud rahuldada täielikult ehk osalt 61,58% juhtumistest. Selmisel 1923. a. oli see % suurem, nimelt 62,6%, 1922. a. olla olnud veel suurem. Kui waadelda põhjuseid, millest konfliktid tekkinud, siis näeme, et lõwiosa langeb korratu palkade maksmise arwele, nimelt 61,4%. Selmisel 1923. a. oli see protsent 55,6 ja 1922. a. 45,3. Teised kaebused kokku teewad wälja wähem a protsendi, kui palkade korratu maksmine. (Palga korratu maksmise all on mõeldud ka palga maksmatajätmist üldse.) Meist kaebustest võib nimetada ilma etteilemata lahtilaskest, enne tähtaega lahtilaskest, palgaraamatu mitterwalgandmist, ületundidele fundimist, rahulolematust tööandja toidu ja korteriga jne.

Konfliktidest langeb 59,12% tööstuse peale ja 40,88% põllutööstuse peale.

Wahekorrad aitawad selgitada ka tööandjatele töökaitse komisjaride poolt tehtud märkused. Meid on aasta jookkul tehtud 2892 korral. Meist 17,2% määruste rikkumise eest palga as-

*) Wene aja pärandusena on meil konfliktide lahendamine töökaitse komisjaride ülesandeks. Kuigi see konfliktide lahendamise wiis teoreetiliselt ebakohaselt on tunnistanud, ei ole veel kuulda olnud, et wabariigi waltitus olets mõne sammu astunud töökaitse seadusandmiseks wõi harilikkude kohtute kohtupidamise korra kinnitustamiseks tööwahekorraft tõusnud protsesside puhuks, nagu see olemas kõigis Euroopa riikides. Selle peale olets aqa tarwis mõelda, sest wahekorrad töölise ja tööandjate wahel ei parrane nii pea, kui arwele wõtame praegust seisuforda.

juis, 12,7% armustiku teadete mitteandmise asjus, 10,6% palgaraamatute kohta käivate määruste rikkumise asjus, 8% töölaliste elu, termise ja töölouse kaitseks avaldatud määruste rikkumise asjus, teistes asjus vähem.

Suurematel seaduste rikkumise korraldusel on kokku seatud protokollid, mille põhjal tööandjaid palutud karistada administratiiv ehk kohtu teel. Protokolle on üldse kokku seatud 273 juhtumisel. Neist on administratiivsel teel karistamiseks ette pandud 12,5% ja kohtu teel 87,5%.

Kõige suuremad vahetorrad selgitavad normaal ajal on streigid. Kui neid palju, on vahetorrad tööandjate ja tööliste vahel halb. Nende väike arv räägib heast vahetorradest. Meil on ka streikide arv iga aastaga vähenenud, kuid siin on teistfuguseid põhjuseid vähenemise aluseks. Nimelt on meil iga aastaga kasvunud töötajate arv. Arusaadav, et tööline siis streikida ei julge, kui vabriku väärarv tema kohta 2 teist pikisilmil ootavad.

Kui siiski tarnajal tööpuuduse ajajärgul streike ette tuleb, siis peab jälle rõhutama, et vahetorrad on ebanormaalised.

Streike on olnud 1924. a. 15, millest osavõtnud 1259 töölist. Neist streikidest on lõppenud 33,3% tööliste nõudmiste täieliku rahuldamisega — need on olnud enamasti palganõudmised korraldust maksimise puhul, mis juhtumistel, loomulikult, palk pidi saama väljamahtetud.

Tööliste nõudmiste osalise rahuldamisega on lõppenud 26,6% streikidest ja rahuldamata on jäänud 40% juhtustest.

Kui meie streigi põhjuseid vaatleme, siis näeme, et 53,3% neist on olnud palga mitte õigel ajal maksimise pärast. Palga kõrgendamise nõudmise toetamiseks on olnud 26,6% streikidest.

Waadeldes ühiskondlike, streikide kui ka töökaitse komisjaride märkuse põhjuseid, näeme, et suur osa neist langeb korraldust palgamaksimise arvele. See on sarnane nähtus, mis mujal kultuurilmas ette ei tule. See on nähtus, mis meie tööandjatest õige halba keelt kõneleb. Kui meie räägime väikestest palgastest, räägime katsetest palke maha suruda, palgamõistlustest, siis on see pahe arusaadav kapitalistlikus ilmas. Kui aga ei taheta väljamahtsta korraldust ka neid nälgipalke, mis meil valitsevad, siis on siin tegemist äärmise närvisusega tööandjate poolt. Meil on vähe korralduste tööandjaid, suurem jagu neist on veel sõja ajal tekkinud ühepäeva liblikad. Seda näitab ka lõpmata suur pankrottide ja protesteeritud weskite arv. Sellest on tingitud suurelt ka meie tööstuse saamatus turgude leid-

misel ja nende kaotamine, kui neid korda on läinud leida. Meil aetakse kõik kapitaalipuuduse süüteks. Ma ei salga, et meil kapitaalipuudus valitseb, et meie maa on kapitaaliväene, kuid ka nende kapitaalidega, mis olemas olid sõja lõpul, oleks võinud teistfuguse talitamise põhjal tööstust paremale järjele seada, kui ta praegu on. Spekulatsioon, suurte kasude õngitamine on mõnedki meil laialt tuntud mehed põhja wiinud.

Meil on siin aini aini surutud tööliste palke põhjendusega, et meie tööliste töövõimekus ääretu väike, et meil ei ole õppinud töölisti, kes oskaks korraldust tööd teha jne. Kuid meil on täielikult unustatud, et ei saa ameti sarnaste sisse seadete, mis olid enne ilma sõda, enam konkureerida väljamaaga, kus iga fugeid tehnilist uuendust silmas peetakse. Meil ei peeta ka silmas fugeid algtoode, et palkade allasurumisega ka produktiooni alla surutakse.

Arusaadav siis, mis pärast meie tööandjate ja tööliste vahetorrad halvenevad tendentsi näitab. Ometi peaks kord meie töösturid tõsisemalt järele mõtlema hakkama ja väljapääseteed katsuma leida praegusest ummikust. Sedasi edasi minna ei saa; kui meie ikka tahame palkade allasurumisega oma konkurentivõimust ülevõl hoida, siis on see võimalik ikka ainult lihtike aja jookkul. Kord järgnevat selgele iseeneestmõistetavalt krahhi.

Kui meie töösturid tahavad, et vahetorrad nende ja tööliste vahel paraneks, mis ka riiklikelt tarvilik ja mõõdapääsemata, tuleks neil otsesõnu palkade tõstmise peale tõsisemalt mõtlema hakata.

Need võimalused peaks praegu olema, kui oma tasku peale natuke vähem hakataks rõhku panema ja igasugused onud ja onupojad tööstuste administratsioonist kõrvaldatakse, kes üldse midagi ei tea, midagi ka ei tee peale tööliste logarditeks võimamise jne. Direktoreid tuleb vähendada tuntuvalt ja nende kohtadele panna ainult sarnaseid, kes tõesti asjatundjad; audirektoreid, kes kümnend võt sajad tuhandet kuus oma tasku panewad mitte millegi eest, ei ole meil tarwis, sest need summad, mis nende taskutesse lähevad, tulevad tööliste arvelt. Misjooks on, näiteks, sarnased direktorid, nagu üks umbkeelne wenelane ühes Tallinna tuntud vabrikus, kellest räägitakse, et ta 200.000 marka kuus palka saab, ilma et tal mingisugust tehnilist eriharidust võt tööstusest arusaamist oleks. Tema ainuke ülesanne olla pankadest laenu väljapressimine.

Seesama vabrik, kes sarnasele „direktoreile“ 200.000 marka kuus maksab, ei suuda

aga millalgi oma tööliste teie õigel ajal palga väljamaksta.

Ka meie walitsejad ringkonnad ei peaks aina töösturite pilli järele tantsima, waid asja lahendamisele asuma tõsisemalt, kui see siiaajani on sündinud. Praegu kirjutawad ajalehed, et walitus saab aru tööliste nõudmisest, saab aru, et nad praeguse palgaga läbi ei tule, kuid midagi ei ole parata — palgade tõstmisel muutuks meie tööstus konkurentsiwõimetuks. Nii siis asjad jääwad endisesse seisukorda ehk teie sõnaga töölistel peawad

oma huwid ohwriks tooma tööstuse huwidele. Mu härrad, kui teie aru saate, et töölistel praeguse nälgjalgaga elada ei saa, siis saage ka aru, et tööline ei ole mitte tööstuse tarwis, waid tööstus on tööliste tarwis, et kodanik ei ole riigi tarwis, waid riik on kodanikkude tarwis. Kellele on lõppude lõpuks meie tööstust tarwis, kui töölistel kõik wäljajurewad, mis praeguste nälgjalgade paratamatu tagajärg? Caveat confules!

Civis.

Mis Tallinna hariduspäewal räägiti.

Misjuguiseid kodanikke kaswatab keffkool. — Sunduslik koolikohustus. — Kooli termishoid.

Nälgiwad õpilased töölisteperekondadest.

Tallinna kooliwalitjuse korraldusel peeti 3. ja 4. oktoobril poeglaste humanitaar-gümnaasiumi hoones hariduspäewa. Osa mõttid koolide juhatajad, lastewanemate komiteede esitajad, haridusministeeriumi ametnikud ja haridusliste ning ühistegeeliste seltside ning organisatsioonide esitajad.

Hariduspoliitika on töölistel alati huwitunud, sellepärast ei saa waikides mööda minna, ilal tähendatud päewast, jeda rohkem, et seal küsimusi puudutati, mis iseloomustawad neid pahesid, mille all töölistenoorsugu meie koolielus kannatab.

Esimesel päewal äratas tähelepanu koolijuhataja Neuhausi referaat. See härra walgustab harilikult õpetajate kongressidel ja hariduspäewadel neid marju külgi, mis meie koolielus nähtawale tulewad ja, peab ütlemata, ta teeb jeda huwitawalt, tött otsekohe wälja beldes.

Rõneleja juhtis tähelepanu selle peale, et meil ülikoolis meel kopitanud õhkkond walitsemas. Purseski waim on wisa lahuma. Mjutatakse korporatsioone, kuna Läänemail niisugused asjad juba kolikambri wifatud on.

Keffkoolide tegewus on kamitsas õpekawades. Waba arenemine takistatud. See wildad waade, et koolitatud inimesel ei tarwitse küüsilist tööd teha, on wisa lahuma. Rõneleja rääkis juhtumistest, kus keffkooli lõpetaja preili enam teenijaga juttu ei wõta ja niipalju tööks kätt waewata ei taha, et aidata oma haiget ema. Püütakse aga ellu, raha tegema ja, see peaasjalikult, teisi kaskima. Et ole wähe nende arm, kes hellitawad lootust, et kord aeg tuleb, mil awaneb Wenemaale minna, et seal teiste kaskutajana elada. Rõneleja arwas koguni, et mõnest ebaharilikust niisuguse mulje saab, et nad eelistawad niisugust seisukorda, kus kolkond neegrid

nende piitsa all oleks, kui aga see ilma töötä raha sisse toob. Teised on sellega rahul, kui neid senaatori koht ootamas, kus wõiks rahulikult laua taga tulkuda.

Keffkool annab wähe loowaid kodanikke, sest keffkooli õpetajad on ise waimiliselt närbumid ja meremaesed. Neid pole kusagil seltsides ega mujal näha, kus wõiksid oma teadmistega ühiskonnale kasulikud olla.

Suurte raskustega tehti ülikool läbi ja astuti siis wäsimult teenistusse, ellu, mis toob uusi ja meel rängemaid tõkestusi majanduslike kiskijate jne. näol.

Koolinõunik Brüller teatas oma referaadis, et Tallinna algkoolides palju lapsi koolipäewi ära wiidawad. Lapsed lähewad karja ja on sunnitud kewadel warem koolist lahuma ja sügijel jällegi kuu aega peale õpetöö algust kooli ilmuma. Põhjuseks wanemate kehirus ja ka see, et kooli hoolkogud küllalt energiiselt koolikohustuse täitmise järele ei walwa.

Selle peale sai hoolkogude esitaja A. Kärk sõna, kes sunduslikest koolikohustustest õige kurbe pilte esile tõi. Algkoolides kärijatest õpilastest on 50 prots. tööliste lapsed. Nende wanemad on sagedasti nii suures puuduses, et õnnelikud on, kui leidub mõni talunik, kes nende lapse karjajena teenistusse wõtab. Teenistuse leidmine üksi wõimaldab nälgiwale lapsel eluhwi. Mis aitab jün lapsewanema ehk tööbändja trahwimine. Siguusega nõudis kõneleja, et puudustkannatawatele õpilastele toetus maks määratud summa 200 prots. wõrra suurendataks. Läänud aastal wõisid hoolkogud ainult kolme tuhanded õpilasele toetust anda üle 3 miljoni margä suuruses üldsummas.

Kooli termishoiust tõi dr. Büttneri rikkalikult andmetega põhjendatud referaadi. Seda referaati kuulates sai nagu kino ekräänil selgeks meie koolihoonete armetu seisukord. Wanad, mõned 15. aastasajal ehitatud koolimajad. Rikkalikud ja pimedad klassid, termis-

hoin nõuetele mitte wastaw sisesead. See kõik läis kuulajate kõrwa eest läbi, awalbades ruumawat muljet. Tõbliste lapsed, kes kodus juba kõigi hea ja pahaga kasti sarnases toakeses närbub, on sunnitud ka õpetöö mööda saatma terwištähvitawais ruumes. Neid lastakse wõimelda jaalides, kus ainult 20—30 ruutsülda põrandapinda, õppida klassitoas, mille kõrgus natuke üle kahe meetri!

Rõneleja nõudis oma ettepanekus paari kooli sulgumist, kus ruumid niisugused, et neid sõna kõffses mõttes õpilaste terwise tapjaks wõib pidada.

Kuidas tõblised Koplis elavad ja kuidas seal lapsi koolitatakse, sellest räägiti hariduspäewal kurbi lugusid. Õpilased ilmuvad kooli wõimatu puudulikult rietatud, mõnel puudub aluspesugi. Ihu puhutusest pole juttugi. Ei ole sauna, ei sauna raha. Kust peab lapse wanem raha wõtma, kui tehases mitme nädala ehit kuu tagant mõnifada marka palgana maksetakse ja sedagi weel suure tüli ja tõbbesifafute abil.

„Ametiühendusline kuufirja“ eelmises numbris juhtijame tähelepanu selle peale, misjuuguste raskestega tõblistel wõibelda tuleb, kui nad oma lastele haridust tahawad anda. Tallinna

hariduspäew andis selle wäitele tõendawa tunnistuse.

Wõimalik, et hariduspäewal awaldatud mõtted ja otjused hariduspoliitikas peitjewauid wäärnähtusi nendele lähemale nihutab, kes siin parandawalt oma mõju ja kohustused maksma peaksid panema, kuid lõpuliku tõuke peawad kooliolude parandamiseks tõbliste organisatsioonid ja juhid andma.

Meie näeme, et kiilkalt isikuid on, kes õpe-asutuste ukseid tõbliste laste eest suluks. Haridusministeeriumi korralduse wastu, järeleksamite ärakaotamise suhtes eraalgkoolide 4. ja 6. klassis tõstsid mõned kristlikud koolijuhid energiliselt häält. Keegi õpetaja tähendas põlglikult, et algkooli tungiwat element, kes ei õpi ise ega laste teisi õppida. Wist soowib see pedagoog kantjiku tarwitusele wõtmist koolis, et wälja peksta neid õpilasi, kellele on praegune ühiskondline kord kodu asemele loonud põrgu ja kes ei wõi ju teijiti kooli ilmuda, kui selle ilme ja kaldumustega, mida ümbritjsem elu tema peale awal dab.

Ka hariduse ajal on tõblisklassil suureid ülesanded täita. Ühiskond õpetajastonnaga on tarwilik nii mitmestki kiisimuses. — s.

Tõblisliikumine Gestis ja wäljamaal.

Raanoda ametiühjuse 41. kongress,

mis peeti hiljuti, nõudis 8-tunnilise-tööpäewa kindlustamist jeadusandlifel teel, wanaduspension, tööpunduse ning haiguse wastu kindutamist ja tarwilikku puhkeaga. Nõuti ka emade kindutamist kõigis maafondades. Ametiühjuse juhiks waliti Tom Moor tagasi, kuna kommunist jäi wähemusse.

Rahatõbliste 3. rahwuswaheline kongress

peeti Pariisis 50 osawõtjaga, kes esitasid 345.000 liiget. Kongressil toonitati, et Wene wastawa liidu wastuwõtmist on takistanud see asjaolu, et wenelased pole täitnud liidu põhikirja ja otjuse nõudmist. Samuti rõhutati, et liidu liikmed ei saa kuuluda mitmestse internatsionaali. Peale selle rõhutati 8-tunnilise tööpäewa maksmapaneku wajadust, arutati palgakõisimust ja tolli- ning kaubanduspoliitikat.

Belgia metallitõblised ja Wene raha.

Hiljutije Belgia metallitõbliste streigi ajal saatis Wene metallitõbliste liit belqlastele 56.000 franki toetust. Belgia metallitõbliste liit liikkas selle summa tagasi, sest ta ei wõimat toetust wastu wõtta organisatsioonilt, kes on

enese tunnustanud tema waenlaseks ning teda tembel dab tõblisklassi äraandjaks ja ettemõtjate käsiluks.

J.G.B.

Ameerika antratsiidikaewanduste tõbliste streik areneb edasi ja on kaasa toonud nähtusi, mis awalduwad harilikult ühenduses suuremate streigiliikumistega: parempoolsete ajalehtede sihilikud teated, streigimurdjate kogumine ja nende kaitsmine politsei poolt teiste tõbliste mõju eest, tarbeainetega, antud korral kivi-sütega sahkerdamine, et streigiliikumist ära kasutada jne.

J.G.B.

üle nelja miljoni töötä tõblise

on praegu Euroopas olemas. Minutjesed maad, kus tööpundust ei ole, on Prantsuse, Belgia ja Schweitfi. Üldise tööpunduse põhjuseks on suurelt osalt oluford Sakfamaal ja Wenemaa kehvus. On arvata, et kui Sakfamaa astub rahwasteliitu, ja wastu wõetakse julgeoleku leping, siis oluford aastate kestes hakkab paranema.

Hollandi ametiühjusliku liidu 20-a. lestmust mälestatakse tulewa aasta jaanuarikuul, mis ajaks ilmub Hollandi ametiühjusliku liikumise ajalugu Jan Dudgeestri suleft. J.G.B.

Briti töölispartei ja kommunistid.

Briti töölispartei hiljutine kongress otsustas 2.870.000 häälega 321.000 vastu, et ühki töölisparteisse kuuluv organisatsioon ei tohi kommuniste liikmeks võtta ega veel vähem oma esitajateks valida konverentsidele.

J. G. B.

Briti ametiühijuste peanõukogu

esimesel koosolekul, mis neil päevil peeti Liverpoolis, valiti presidendiks (juhatajaks) Arthur Bugh, senine metallitööliste liidu peasekretäär. Arutati ka olukorda sisetööstuses ja otsustati tarbeks, kui seisuford palga allajurumise puuete jatkamisega teravamaks läheb, sisetööliste liitu toetada.

J. G. B.

Grateenijate rahvusvahelise liidu 2. kongress

peeti septembri lõpul Kopenhagenis. Otsitunud oli 75 delegaadi kaudu 42 organisatsiooni 16 maalt, kokku 800.000 liikmega. Wenemaa vastava kutseliidu liikmeks võtmise küsimus otsustati eitavalt kõigi häälega 6 vastu, sest ei peetud võimalikuks, et liidu liige võiks kuuluda mõnda teise internatsionaali, kuna liit ise kuulub Amsterdami Internatsionaali. Sotsiaal-seadusandluse alal otsustati nõuda, et teenijatele antaks samajugused õigused, kui on töölistel. Tööpuuduse küsimuse arutamise puhul protesteeriti kõrgete kaitsetollide vastu ja nõuti seadusandliselt korraldatud toetust. Sekretariaadi asukoht on endiselt Amsterdamis.

J. G. B.

Trükitöölise rahvusvahelise liidu juht

Fritz Werdau, kes aastate keskes juhtis trükitöölise liitu, suri neil päevil. Temaga ei kaotanud mitte üksi trükitöölised, vaid kogu rahvusvahelise tööliskõikumine ühe tüveda tüvjo.

J. G. B.

Ametnikkude streigidõigus Hollandis,

kus see 1903. a. olnud raudteelaste suurstreigi puhul ära kaotati, hakkab uuesti maksumusesse pääsma. Hiljuti otsustati Amsterdamis see kitsendus ära kaotada. On loota, et see muulgi ligemal ajal sünnib.

Skandinaavia maade puutöölise liitumine

on praegu päeval. Kavatsetakse käesoleva sügise keskes luua Skandinaavia puutöölise sekretariaat, kuhu kuuluks Rootsi, Norra, Daani ja Soome puutöölise liidud, et töötada käikides ja toetada üksteist streigi puhul. Sarnased sekretariaadid on juba olemas paber- ja metsatöölise (hauveskite) organisatsioonide vahel, töötades edukalt.

Meksiko ja ühisriikide ametiühijuste koostöödamine.

Meksiko ametiühijused on ametisse pannud organisatsiooni, kelle ülesandeks on teha org.-tööd ühisriikides olevate Meksiko töölise hulgas, et need organiseerimatult ei oleks jurveks ühisriikide töölisele.

Sügise lähenemisega tõuseb tööra töölise arv. Ujutised tööd põllul, turbarabas jne. lõpetud ja inimesed vabaks lastud. Tööra töölisele tööd korraldaniise asjus peavad minewase aasta eeskujul, ministriumid jälle nõu. Arutatakse seisuforda küll üksi küll töösturitega, aga tagajärgi mingijuguseid, kuna nälgijate arv kasvab iga päewa ja tunniga. Nõik need kavad ja nõupidamised oleks juba aynnu juwel ära peetud ja tööd juba alustud, kui walitsewad ringkonnad küsimust wähegi tõsijelt oleks wõtnud. Kuid nüüd ei ole lõppu ega äärt istumistele ja nõupidamistele, kus aga töösturid, katjutes ojal nende küi läbi tekinud oluforda, — tööpuidusejt katjuwad wälja nuruda foodfaid tollimatje, laemujid Gesti pangast jne., jest ainult siis, kui seda kõik tehakse, panewad töösturid kõik masinad kui inewäl tööle. Küsimine, kas ei ole neii seni küll igatepidi wastu tulnud: küll tollijid tõstetud, küll alandud, küll tellimijit kodumaa tööstusele antud, just nii kui mõne jahuweski, keemiatööstuse jne., omaniku jüdametunnistus jeda nõudnud — aga leiwahind pole seega jugugi alanenud, tööd pole alustud, ja kui wõetaksjegi mõni tööline tööle, siis igatahes mitte jeda, kes 30 aastat ennem seal tööl olnud, waid noore jõu sajakuuwõümne marga eesti, jeltskondliste tööd korraldajate töösturitele kättemängitud „õiglase tasu“.

Eks me näe misjuguseid tagajärgesid tänawused komisjonid annawad. Töölised peaks aga mitte rahulikult ootama, waid energilijelt nõudma tööpuiduse wastu finnitamist. Sellega juudame seisuforda märkja parandada.

Kõigiteenijad ootawad teenistusjeadust. Sest sellega kaoks suurem omawoli ärkjamate ja arusaajamate ametnikkude kallal. Praegu on seisuford niisugune, et niipea kui ülemusele mõni ametnik wõi tema samu ei meeldi, wiitakse koossejude wähendamine läbi. Kuna sealjamas mõne teise nime all seefama laudfond uuesti luuakse ja mõni tallalattuja tööle palgatakse.

Teenistusjeaduse läbiwõimist nõutakse ja oodetakse jotsialijstlistelt rahwajaaditutelt ja ministritelt.

